

EUROOPA KOHTU OTSUS

19. oktoober 1977*

[...]

1. Põllumajandus – Ühine turukorraldus – Ühenduse tootjate ja tarbijate diskrimineerimine – Keeld – Mõiste
(EMÜ asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teine lõik)

2. Põllumajandus – Ühine turukorraldus – Teraviljad – Tootmispiirangud – Õllepruulimiseks mõeldud maisitangud ja maisitärklis – Erinev kohtlemine – Vastuvõetamatus – Ebaseaduslikkus
(Nõukogu määruse nr 120/67 artikkel 11, nõukogu määruse nr 1125/74 artikkel 5)

3. Ebaseaduslikkus – Tagajärjed – Institutsioonide kohustus

[...]

Liidetud kohtuasjades 117-76 ja 16-77,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Finanzgericht Hamburgi esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel kohtuasjas 117/76:

Zweckgemeinschaft

1. **Albert Ruckdeschel & Co.**, asukoht Kulmbach (Saksamaa),
2. **Hansa-Lagerhaus Ströh & Co.**, asukoht Hamburg,

ja

Hauptzollamt Hamburg-St. Annen,

ning kohtuasjas 16/77:

Diamalt AG, asukoht München,

ja

Hauptzollamt Itzehoe,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

eelotsuseid nõukogu 13. juuni 1967. aasta määruse nr 120/67 (ühise turukorralduse kohta teraviljasektoris) (EÜT, 19.6.1967, lk 2269), mida on viimati muudetud 4. märtsi 1975. aasta määrusega nr 665/75 (EÜT L 72, lk 14), artikli 11 ning nõukogu 22. juuli 1975. aasta määruse nr 1955/75 (tootmishüvituste kohta teravilja- ja riisisektoris) (EÜT L 200, lk 1) artikli 1 või vajaduse korral 29. oktoobri määruse nr 2727/75 (ühise turukorralduse kohta teraviljasektoris) (EÜT L 281, lk 1) artikli 11 kehtivuse kohta, sest need õigusnormid ei näe ette tootmistoetust maisi puhul, mida kasutatakse *quellmehl*'i tootmiseks, samasuguses summas, nagu makstakse selle toote ümbertöötlemise eest tärgliseks,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed M. Sørensen ja G. Bosco, kohtunikud A. M. Donner, P. Pescatore, J. Mertens de Wilmars, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe ja A. Touffait,

kohtujurist: F. Capotorti,

kohtusekretär: A. Van Houtte

on teinud järgmise

otsuse

[...]

1. Kahe määrusega, mis kandsid vastavalt 8. novembri 1976. aasta ja 18. jaanuari 1977. aasta kuupäevi ning mis saabusid Euroopa Kohtu kantseleisse 10. detsembril 1976 ja 31. jaanuaril 1977, esitas Hamburgi Finanzgericht (Hamburgi Finantskohus) EMÜ asutamislepingu artikli 117 alusel kaks eelotsuseküsimust maisisaaduste valmistamise tootmistoetusi käsitlevates ühenduses määrustes sätestatud mõningate õigusnormide kehtivuse kohta.

2. Et nendes kahes kohtuasjas esitatud küsimused olid täpselt samasugused ja neil oli põhiliselt sama ese, tuleb need kohtuasjad otsuse tegemisel liita.

3. Esimeses küsimuses tahetakse sisuliselt teada, kas nõukogu määruse nr 120/67 (ühise turukorralduse kohta teraviljasektoris) artikkel 11 on niisugusena, nagu seda on hiljem muudetud, kehtetu seetõttu, et ei näe ette tootmistoetust maisi puhul, mida kasutatakse *quellmehl*'i tootmiseks, samasuguses summas, nagu makstakse selle toote ümbertöötlemise eest tärgliseks.

Teises küsimuses tahetakse teada, kas jaatava vastuse korral võivad *quellmehl*'i tootjad tugineda otseselt õigusele saada samasugust tootmistoetust nagu makstakse paisutatud tärklise tootjatele või on selleks vaja nõukogu akti.

4. Need küsimused esitati *quellmehl*'i tootmiseks toetuse maksmise menetluste raames, mille algatasid pädevate riigisiseste asutuste vastu selle toote tootjad, kes väidavad, et õigusnormid, mis tegid lõpu sellele toetuse maksmisele, säilitades tootmistoetuse tärklise puhul, kujutavad endast diskrimineerimist, rikkudes EMÜ asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teist lõiku.

5. Toetus *quellmehl*'i tootmiseks maisist, mida makstakse Saksamaal alates 1930. aastast, viidi teraviljasektori ühisesse turukorraldusse sisse kõigepealt fakultatiivsena nõukogu 21. oktoobri 1964. aasta määrusega nr 142/64 (EÜT, 27.10.1964, lk 2673) ning seejärel kohustuslikuna nõukogu 13. juuni 1967. aasta määruse nr 120/67 (EÜT, 19.6.1967, lk 2269) artikliga 11.

See režiim oli täpselt samasugune, nagu kehtestati samade määrustega toetuste maksmiseks tärklisetootmisele, toetuste summad olid mõlema toote puhul võrdsed.

Kui toetuste maksmist tärklisetootmiseks põhjendati vajadusega säilitada konkurentsivõimelised hinnad võrreldes asendustoodetega, mida saadakse eelkõige naftast, siis toetuste maksmist *quellmehl*'i tootmiseks põhjendati sellega, et tärklis ja *quellmehl* asendavad teineteist, nagu selgub eelkõige määruse nr 120/67 kuuendast põhjendusest.

6. Seda olukorda muudeti alles 1. augustil 1974, mil jõustus nõukogu 29. aprilli 1974. aasta määrus nr 1125/74 (EÜT L 128, 10.5.1974, lk 12), millega määruse nr 120/67 artikkel 11 asendati uue tekstiga, milles on ette nähtud toetuste maksmine tärklisetootmiseks, kuid mitte *quellmehl*'i tootmiseks.

Quellmehl'i tootmistoetuse kaotamise põhjendusena oli määruse nr 1125/74 preambulis öeldud, et omandatud kogemus on võimaldanud tuvastada, et võimalus asendada *quellmehl* mõnedel spetsiifilistel kasutusaladel inimtoidu valdkonnas tärklisega on "majanduslikult väike, peaaegu olematu".

7. EMÜ asutamislepingu artikli 40 lõike 3 teises lõigus on sätestatud, et ühine põllumajanduse turukorraldus "välistab ühenduse piires igasuguse tootjate või tarbijate diskrimineerimise".

Kuigi see tekst keelab vastuvaidlematult igasuguse sama toote tootjate diskrimineerimise, ei ole selles sama kindlalt osutatud suhteid erinevate tööstus- või kaubandussektorite vahel ümbertöödeldud põllumajandussaaduste valdkonnas.

See ei muuda siiski tõsiasja, et tsiteeritud õigusnormiga kehtestatud keeld on ainult ühenduse põhiliste õiguspriinsipiide hulka kuuluva üldise võrdsuspõhimõtte spetsiifiline avaldus.

Selle põhimõtte kohaselt ei tohi võrreldavaid olukordi kohelda erinevalt, kui diferentseerimine pole just objektiivselt põhjendatud.

8. Niisiis tuleb teha kindlaks, kas *quellmehl* ja tärkliis on võrreldavates olukordades, eelkõige selles mõttes, et *quellmehl*'i võib asendada tärkliisega sellel spetsiifilisel kasutusosalal, kus esimest traditsiooniliselt tarvitatakse.

Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et ühenduse õigusnormid põhinesid kuni aastani 1974 niisuguse asendusvõimaluse tunnistamisel.

Põhikohtuasja hagejad ühelt poolt ning nõukogu ja komisjon teiselt poolt on siiski erineval arvamusel, mis puudutab selle olukorra jätkumist.

Põhikohtuasja hagejad väidavad, et asendusvõimalused on samad, mis varem, mille tagajärjel olevat *quellmehl*'i toetuse kaotamisest saadik selle müük vähenenud tärkliise kasuks.

Nõukogu ja komisjon omalt poolt selgitasid üksikasjalikult kõnesolevate toodete valmistamist ja turustamist, kuid ei esitanud uusi tehnilisi ega majanduslikke andmeid, mis muudaksid tunduvalt varasemat hinnangut olukorrale.

Niisiis ei tõestatud, et ühenduse tootmistoetuste režiimi seisukohast ei oleks *quellmehl* ja tärkliis enam võrreldavas olukorras.

Järelikult tuleb neid tooteid kohelda võrdselt, kui diferentseerimine ei ole just objektiivselt põhjendatud.

9. Mis puudutab viimast küsimust, siis nõukogu ja komisjon väidavad, et toetuse kaotamine *quellmehl*'i puhul olevat põhjendatud sellega, et *quellmehl*'ilt olevat suures osas võetud selle spetsiifiline otstarve inimtoiduna, et müüa seda loomasöödaks.

Seda põhjust – mille õigsuse põhikohtuasja hagejad muide vaidlustavad – on küll mainitud seletuskirjas, mis oli kaasas ettepanekuga, mille komisjon nõukogule esitas ning mis võeti hiljem vastu määrusena nr 1125/74, kuid ei ole siiski viimase põhjenduste hulgas.

Komisjon, kellel Euroopa Kohus palus menetluse käigus esitada andmed, mis põhjendavad *quellmehl*'i kasutamist loomasöödana, ei olnud võimeline seda palvet täitma.

Isegi eeldusel, et sellist otstarvet on tõesti täheldatud – ning toetuse abil toodetavat tärkliist ei ole kasutatud ühelgi samalaadsel otstarbel – oleks see asjaolu põhjendanud toetuse kaotamist ainult nõnda kasutatavate koguste puhul ja mitte tootekoguste puhul, mida kasutatakse inimtoiduks.

Võttes eriti arvesse pika ajavahemikku, mille jooksul koheldi neid kahte toodet tootmistoetuste maksmise seisukohast võrdselt, ei tõestatud objektiivsete asjaolude

olemasolu, mis oleksid põhjendanud varasema režiimi muutmist, mille tõi sisse määrus nr 1125/74, mis tegi sellele võrdsusele lõpu.

Seega tuleb teha järeldus, et toetuse kaotamine *quellmehl*'i puhul, mis tuleneb määrusest nr 1125/74, kõrvuti toetuse säilitamisega maisitärklise puhul, tähendab võrdsusepõhimõtte eiramist.

11. Konkreetsetes olukorras, millega on antud juhul tegemist, ei too see ebaseaduslikkuse tuvastamine siiski vältimatult kaasa määruse nr 1125/74 ühe sätte tühisteskuulutamist.

12. Esiteks tuleb meenutada, et määruse nr 120/67 artikli 11 muutmine, mida tehti määruse nr 1125/74 artikliga 5, toimus mitte *quellmehl*'i käsitleva tekstiosa väljajätmisega, vaid nii, et endine tekst asendati uuega, milles ei ole seda toodet kordagi mainitud.

Õigusnorm on ebaseaduslik niisiis pigem selle tõttu, mida see ette ei näe, kui mõne oma tekstiosa tõttu.

13. Seda ebaseaduslikkust ei saa siiski kaotada ainult sellega, et Euroopa Kohus kuulutab artiklis 177 ette nähtud menetluse raames vaidlustatud õigusnormi osaliselt või täielikult tühisteks.

Seevastu tuleb tõdeda, et õiguslik olukord, mis on loodud määruse nr 1125/74 artikliga 5, mis asendab vana teksti määruse nr 120/67 artikli 11 uue sõnastusega, on vastuolus võrdsuspõhimõttega ning pädevad ühenduse institutsioonid peavad võtma vajalikud meetmed selle vastuolu kaotamiseks.

Niisugune vastus esitatud küsimustele on seda enam põhjendatud, et kõnesolevate toodete võrdse kohtlemise taastamiseks ja asjaomastele isikutele tekitatud võimaliku kahju parandamiseks on mitu võimalust ning neid valikuid tingivate majanduslike ja poliitiliste tegurite hindamine on ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas pädevate institutsioonide ülesanne.

Kohtukulud

14. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Ühenduste Nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Hamburgi Finanzgericht'i 8. novembri 1976. aasta ja 18. jaanuari 1977. aasta määrustega esitatud eelotsuseküsimustele, otsustab:

1) nõukogu 13. juuni 1967. aasta määruse nr 120/67 artiklis sätestatu on sõnastuses, mis kehtib alates 1. augustist 1974 muudatuse tagajärjel, mis viidi sisse nõukogu 29. aprilli 1974. aasta määruse nr 1125/74 artikliga 5 ja mille võtsid üle järgnevad määrused, vastuolus võrdsuspõhimõttega, sest sisaldab *quellmehl*'i ja paisutatud tärklise erinevat kohtlemist, mis puudutab tootmistoetusi maisi puhul, mida kasutatakse nende kahe toote valmistamiseks;

2) selle vastuolu kaotamiseks vajalike meetmete võtmine on ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas pädevate institutsioonide ülesanne.

Kutscher Sørensen Bosco Donner Pescatore

Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart O'Keeffe Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 19. oktoobril 1977. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher